

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะในประเทศหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น แต่ผลกระทบได้แผ่ขยายไปทั่วจนกลายเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก ประเทศผู้นำทางการค้าหลายประเทศจึงได้เริ่มนำมาตรการ สัญญา ตลอดจนข้อตกลงทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขทางการค้าตามแนวคิดที่ว่าธุรกิจและสิ่งแวดล้อมต้องดำเนินการควบคู่กัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) อันจะนำไปสู่ความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยเมื่ออย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา กล่าวได้ว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในประวัติการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระแสโลกาภิวัตน์อันเกิดจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดน ได้นำโลกเข้าสู่การจัดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ได้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตและการลงทุนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2541) สำหรับประเทศไทยเองก็ได้ดึงดูดเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยกำหนดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การสร้างแหล่งพลังงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีการสร้างระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับการพัฒนาโดยมีการเร่งการก่อสร้างทุกรูปแบบ ได้เปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมที่เคยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยและไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้มีของเสียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในอากาศหรือน้ำ รวมถึงขยะและสารพิษต่าง ๆ ถูกทิ้งไว้ในธรรมชาติ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างมากมาย ที่สำคัญคือ ทรัพยากรธรรมชาติบางประเภทที่ถูกทำลายไปแล้วไม่สามารถฟื้นฟูให้เหมือนเดิมได้ โดยสรุปปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่ประกอบด้วย 3 ประการที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหา

การร่อยหรอของทรัพยากร ปัญหามลพิษ และปัญหาระบบนิเวศ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจ - การเมือง ที่อาศัยกลไกของตลาดและอำนาจนิยมและเกิดจากการขาดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดีพอ จนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและถูกนำมาใช้มากเกินไป

ผลกระทบและปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ได้เกิดขึ้นกับทุกประเทศทั่วโลกและเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดแรงผลักดัน ให้องค์การระหว่างประเทศที่ว่าด้วยมาตรฐาน หรือ ISO (International Organization for Standardization) จัดทำอนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม "ISO 14000" ขึ้น

มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 เป็นมาตรฐานสากลที่ได้รับการพัฒนามาจาก BS7750 ในชุดอนุกรมมาตรฐาน ISO 14000 ซึ่งเริ่มมีการประกาศใช้เมื่อเดือน กันยายน พ.ศ. 2539 เป็นมาตรฐานสำหรับองค์กรที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากกิจกรรมการผลิต/บริการขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า สร้างปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม สร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ จึงควรมีการส่งเสริมให้จัดทำขึ้นอย่างกว้างขวาง (สร้อยญา ปฐมรังษิยังกุล, 2545)

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ (ทชม.) เป็นท่าอากาศยานที่อยู่ในความกำกับของ บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) มีภารกิจในการประกอบและส่งเสริมกิจการท่าอากาศยาน รวมทั้งการดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือต่อเนื่องกับการประกอบกิจการท่าอากาศยาน (บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), 2545) และจากโครงสร้างของท่าอากาศยานที่ประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกของการบิน ยังได้ทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น ดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมการเคลื่อนไหว (ขึ้น ลง เคลื่อนที่) ของเครื่องบินในส่วนของทางวิ่ง ทางขับ ลานจอด กิจกรรมเหล่านี้จะก่อให้เกิดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น มลภาวะทางอากาศ มลพิษทางเสียง ระบบระบายน้ำในลานจอดรถ อุทกวิทยาน้ำฝิวดิน เป็นต้น

2) กิจกรรมการเข้าออกของรถยนต์ / การจราจรภาคพื้นดิน เกิดขึ้นบริเวณทางเข้าออกของสนามบิน ขณะที่ผู้โดยสาร / ผู้เกี่ยวข้องับกิจกรรมต่าง ๆ ในท่าอากาศยานเดินทางเข้า - ออกท่าอากาศยาน ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง การจราจรที่ติดขัดกรณีชั่วโมงเร่งด่วนของการบิน เป็นต้น

3) กิจกรรมการใช้บริการและการให้บริการภายในอาคารสำนักงาน และอาคารที่พัก
ผู้โดยสาร ซึ่งมีการใช้น้ำได้ก่อให้เกิดน้ำเสีย ขยะ และสิ่งปฏิกูล

4) กิจกรรมการพักอาศัยของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยาน ซึ่งทำให้เกิดขยะและน้ำเสียจาก
อาคารที่พักอาศัย

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้น
โดยปกติเป็นประจำและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มการใช้บริการและการให้บริการของท่าอากาศยานมาก
ขึ้นในอนาคตซึ่งจากกิจกรรมต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ได้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมใน 4 กลุ่ม
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- 1) ทรัพยากรกายภาพ
 - 1.1 อุทกวิทยาน้ำผิวดินและการระบายน้ำ
 - 1.2 คุณภาพน้ำผิวดิน / น้ำใต้ดิน
 - 1.3 คุณภาพอากาศ
 - 1.4 เสียง
- 2) ทรัพยากรชีวภาพ
 - 2.1 ทรัพยากรสัตว์ป่ากับการบิน
- 3) คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - 3.1 การใช้ที่ดินกับการบิน
 - 3.2 การคมนาคมขนส่ง / การจราจร
 - 3.3 ระบบสาธารณูปโภค / พลังงาน
 - 3.4 ระบบน้ำใช้และการใช้น้ำ
 - 3.5 การจัดการน้ำเสีย
 - 3.6 การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 4) คุณค่าคุณภาพชีวิต
 - 4.1 เศรษฐกิจ สังคม
 - 4.2 สาธารณสุขและอาชีวอนามัย

(การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย, 2544)

จากกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของท่าอากาศยานและชุมชนโดยรอบ ซึ่งท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการดำเนินนโยบายการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งได้กำหนดแนวทางการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การพัฒนาท่าอากาศยานดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพราะการดำเนินงานในกิจกรรมทุกขั้นตอนของท่าอากาศยานได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากมิได้รับการบำบัดหรือแก้ไขอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานแล้วจะทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงตามมาได้ ISO 14001 จึงน่าจะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ควรนำมาใช้พัฒนาควบคู่ไปกับระบบที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้สามารถสนองตอบต่อผู้ใช้บริการบนมาตรฐานสากล แม้ว่าในทางปฏิบัติจะไม่ใช่วาง่ายนักสำหรับการดำเนินงานตามระบบ ISO 14001 ซึ่งหน่วยงานที่สามารถกระทำได้ดีต้องมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้านและมีขีดความสามารถในการจัดแผนดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยไม่ขัดต่อนโยบายและกฎระเบียบที่มีอยู่

ดังนั้นการสำรวจถึงความพร้อมและความต้องการของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในการเข้าสู่มาตรฐาน ISO 14001 จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและนำไปสู่การศึกษา ซึ่งหากสามารถทราบถึงปัญหาอุปสรรคและความพร้อมในการนำ ISO 14001 มาใช้ก็จะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่มีความพร้อมมากขึ้นในการนำระบบ ISO 14001 มาใช้ในอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนรวมและอาจจะเป็นแนวทางที่จะนำพาสู่การพัฒนารูปแบบที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาคุณภาพการบริการควบคู่ไปกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมและนำพาสู่การบริการบนมาตรฐานสากลได้ในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของผู้ใช้บริการ ได้แก่ พนักงานผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการและผู้ประกอบการ ผู้ใช้บริการ ในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ในการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001

2. เพื่อศึกษาความพร้อมของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษา (Study Area) ศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการและความพร้อมของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001 โดยมีเนื้อหา ดังนี้

1. ความต้องการของผู้ใช้บริการท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001
2. ความพร้อมของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ท่าอากาศยาน หมายถึง สถานที่บนพื้นดินหรือพื้นน้ำที่ใช้เป็นที่ขึ้นลงของเครื่องบินเพื่อรับส่งผู้โดยสาร สัมภาระ สินค้า ไปรษณีย์ภัณฑ์ ในท่าอากาศยานจะมีอาคารและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่จะให้บริการแก่เครื่องบิน ผู้โดยสาร การขนส่งสัมภาระ ไปรษณีย์ภัณฑ์ ใน การศึกษานี้ หมายถึง ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

มาตรฐาน ISO 14001 หมายถึง มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Standard – EMS) ที่ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่กำหนดให้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและลดมลพิษที่ต้นเหตุ รวมถึงการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การวางแผน การนำไปปฏิบัติและกระบวนการ การตรวจสอบแก้ไข การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร

สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการประกอบการท่าอากาศยาน ได้แก่ สถานการณ์น้ำดื่ม น้ำใช้ การบำบัดน้ำเสีย คุณภาพอากาศและเสียง การกำจัดขยะมูลฝอย การสุขาภิบาลอาหาร การควบคุมแมลงและสัตว์นำโรค การพัฒนาสินค้าและบริการภายในบริเวณท่าอากาศยาน การรักษาความปลอดภัย

ความต้องการ หมายถึง ความมุ่งหวังของผู้ใช้บริการท่าอากาศยานในการที่ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่จะนำระบบมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14001 มาใช้

ผู้ให้บริการ หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลที่เข้ามาใช้บริการในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้แยกผู้ให้บริการออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนในพื้นที่ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ และกลุ่มผู้ให้บริการทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่เข้ามาใช้บริการในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

ความพร้อมขององค์กร หมายถึง สภาพการรับรู้ของพนักงานทำอากาศยานนานาชาติ
เชียงใหม่เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติเพื่อนำเข้าสู่ระบบการปฏิบัติตามแผนงานมาตรฐาน
ISO 14001 ที่กำหนด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved